Tájak, korok, múzeumok

HORTOBÁGYI KATALIN – HORVÁTH H. ATTILA – TRENCSÉNYI LÁSZLÓ – VÁRADI ISTVÁN

Ma is érvényes az iskolafejlesztéseknek az az irányzata, mely a kultúra egyetemességére és egységére; a tanulók sokoldalú és komplex érdeklődésére, kíváncsiságára, az ismeretszerzésben megjelenő öntevékeny aktivitására; a tanulók életkori sajátosságaiból következő cselekvés- és mozgásigényre, az önálló ismeretszerzés és a társas ismeretalkalmazás iránti szükségletekre épít.

E pedagógiai törekvésekkel jóformán egyidőben, a közművelődési mozgalom kiérlelt eszköztárával lépett színre a "Tájak – korok – múzeumok" mozgalma. A TKM a múzeumpedagógia egyik sajátos megjelenési formája.

A TKM-mozgalom mozgásra ösztönző "játékszabályai" hozzásegítenek ahhoz, hogy a gyerekek, fiatalok, a családok is kimozduljanak lakóhelyükről, és igényesen tájékozódjanak a világban, s ne csak a hagyományos kirándulóhelyek "piaci" kínálatát keressék fel. Lehetőség nyílik arra is, hogy a "múzeumi turizmus" éppen a TKM-mozgalom jóvoltából növekedjék a más szempontból elhanyagolt, hátrányos helyzetű településeken, melyek viszont őrzik a kultúrhistória egy-egy darabját.

A TKM-mozgalom valóságos híd közoktatás és közművelődés között. A TKM jelen van a szakköri mozgalomban, a természetjárásban, tanulmányi kirándulásokon, öntevékeny diákművelődésben. A TKM-mozgalom úgy támaszkodik az iskola bázisára, szervezettségére, hogy közben a kívánatos mértékig feloldja az iskola "iskolásságát", merevségeit, beépíti az iskola szakmai-pedagógiai kultúrájába a közművelődés eszköztárát, szabadság- és aktivitás-, illetve öntevékenység-felfogását. Mindennek hatékony segítője a kiskönyvtár.

Ez az írás az általános iskolai tanároknak kíván módszertani segítséget nyújtani. Innovatív pedagógiai eljárásokból ismertetünk néhányat. Az oktatásügy reformjában is kiemelt szerepet játszik a nemzeti értékek és kultúra megőrzése, fejlesztése. A "Tájak – korok – múzeumok" mozgalma erre törekszik, kiadványai, játékai ezt célozzák. Olyan eljárásokat kínálunk, amelyek nyitottá teszik az iskolát a környezetére, amelyek magától értetődően kapcsolódnak iskolán kívüli tevékenységekhez, amelyek az ismeretszerzést, a képességek fejlesztését szélesen értelmezik. Ezekben a technikákban, eljárásegyüttesekben összekapcsolódik az ismeretszerzés a szocializáció segítségével.

A projekt módszer

A projekt módszer a megismerés és alkotás egymásba fonódó folyamatát jelenti, amelyben a tanulmányozandó dolog egy tanulói csoport közös tevékenységének tárgya lesz.

A TKM füzetek sorozata tömör, tényekre szorítkozó darabjait indítóingerként foghatjuk fel további elmélyült "feltárásra". Történelmi személyek nevei, történelmi ese-

mények közlése, geológiai történések említése, utalás művészeti stílusokra, alkotókra vagy a természet sajátos jelenségeire – mind megannyi belépő egy-egy komplex feladathoz, amelyet ki-ki érdeklődése szerint választhat ki. A projekt módszer elmélyült tanulmányozást tesz lehetővé és kíván meg a tanulmányozandó egész egy-egy részterületén, azért is, hogy a folyamat végén újra összerakott kép mindenki számára többet mondjon.

Fontos a tanulói részvétel a projekt céljának meghatározásában és az ebből adódó feladatok megfogalmazásában. Ha a cél egy kirándulás előkészítése vagy az előzetesen megismertek helyszínen való "újraélése", akkor a feladatok úgy oszlanak meg, hogy a kirándulás célpontjául választott jelenség-együttes (pl. a Káli-medence – 179, 180. kötet) minden fontosabb vonatkozásának tanulmányozására sor kerül. A tanulók a helyszínen az előző napok vagy hetek során különböző könyvekből, forrásokból gyűjtött ismereteiket megosztják a többiekkel, viszonzásul azért, amit tőlük más részletekről kaptak. Ha a projektben arra vállalkoznak, hogy videofilmet készítenek a Káli-medencéről, nyilván gazdagabb feladatrendszert hívnak életre. A diák választhassa meg maga a szűkebb témát, amivel foglalkozni kíván. A TKM füzeteiben található bibliográfia fontos kiindulópont. A téma előzetes ismeretében számos más feladat is adható (makettkészítés a Káli-medence domborzati viszonyairól; térképvázlat készítése a bejárandó útvonalról stb). Már a projekt előkészítésének fázisában érdemes tervezni, hogy mely iskolával, osztállyal érdemes és szükséges levelezést, előzetes látogatást kezdeményezni, mely intézményt (hivatalt, múzeumot, kutatóhelyet stb.) akarnak a projekt-munka kapcsán felkeresni, segítségnyújtásra felkérni. Lényeges, hogy a tanár kezdeti segítségnyújtó irányítása után mindezt a tanulók (vagy a résztvevő tanulók kisebb közösségei) önállóan végezzék, megtanulva egyúttal a társadalmi érintkezés, a szociális kapcsolatteremtés és a hivatali ügyintézés sokrétű és bonyolult mechanizmusát is.

Munkakönyvtár, munkakártyák

A TKM Kiskönyvtár e tanítási segédeszközökkel hozható legközvetlenebb kapcsolatba.

A munkakártyák az önálló tanulás segédeszközei, amelyek a tanulók egyéni haladásában és önértékelésében is jól használhatók. Ezek a színes kártyák egyfelől az iskolai alapismereteket dolgozzák fel gyakorlat, feladat és teszt formájában, másfelől itt is megjelenhetnek iskolán kívüli tudnivalók, játékötletek, eszközkészítési útmutatók stb. A munkakártyáknál – éppen az egyéni haladás segítése érdekében – különböző nehézségi fokozatokat is találunk. Sajátos forma, amikor egy-egy téma feldolgozása jelenik meg munkakártyákon. Minden lap megőrzi önállóságát; azért kerültek közös dossziéba, mert együttesen bontják ki az adott kérdést. A munkakönyvtár és a munkakártyák esetében elengedhetetlen feltétel, hogy állandóan hozzáférhetőek legyenek, a gyerekek önállóan használják azokat.

Osztályok közötti levelezés

Találunk példát olyan tanítási gyakorlatra, amelyben különböző országok, tájegységek iskolái között együttműködés alakul ki, s megindul az iskolai levelezés. Ennek az együttműködési formának az egyik leghangsúlyosabb eleme más tájakkal, más kultúrákkal kapcsolatba kerülni; az a cél, hogy a gyerekek tudjanak együttműködni egy-egy téma közös kidolgozásában. A csoportok egymástól tanulnak, alkalmuk nyílik összevetni két vidék eltérő szemléletét, kultúráját. E feladat megoldása során sajátos "egyedi" kommunikáció is kialakul a gyerekek között, és nem hanyagolhatók

el az érzelmi kapcsolatok sem.

A TKM Kiskönyvtára segítségül hívható hazánk különböző tájegységeinek bemutatásához, az itt található múzeumok, emlékhelyek megismerésére, valamint annak áttekintésére, hogy az egyes történelmi korszakokban milyen szerepet játszottak. Ezt a tájékozódást teheti személyesebbé, ha az adott tájegységen vagy annak közelében lakó gyerekekkel kezd levelezni a téma iránt érdeklődő osztály. A levélváltások során fontos kiegészítéseket, adalékokat kaphatnak. A munka betetőzését a két csoport személyes találkozása, együttműködése; a táj, a történelmi emlékek közös felfedezése jelentené.

Történelmi játszóház

A történelmi játékok népszerűsége közismert. A közművelődés útkeresése a gyerek-közművelődésben is újat adott. Kialakult a kreatív játék két formája: a nem-produkciós drámajáték és a játszóház. E két módszer összekapcsolása a történelmi játék dramaturgiája szerint a szellemi és a tárgyi kultúra összefonódását képes élményszerűen szemléltetni. E módszer kísérletei a hetvenes évek csillebérci művészeti táborai, melyek többszáz gyerek élményében igazolták e játékforma lehetőségeit. 1983-ban e kísérletsorozat részeként művelődéstörténeti játék zajlott: hétszáz gyerek élte át tíz napon keresztül az ókori Hellász hétköznapjait és ünnepeit – megjelenítve a kort, és megalkotva-újraalkotva annak tárgyi világát.

A Magyar Nemzeti Múzeum történelmi emlékek közegében rendezett tárgyalkotó játszóházait dramatikus módszerekkel ötvözve megteremtette a történelmi játszóházat. A módszer azóta több változatban is elterjedt, számos pedagógus, népművelő, múzeumpedagógus sajátította el szakmai bemutatókon, táborokban. Az Iskolafejlesztési Központ több tanfolyam szervezésénél bábáskodott, és ma már az ország számos pontján válik a történelmi játszóház a történelemtanítást segítő-kísérő, a szabadidőben népszerűstő pedagógiai módszerré.A módszer egy változatát gyakorolja néhány éve a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum is. A skanzenbe érkező gyerekeket egy tájegységhez kisérik. Egyszerű jelmezeket kapnak, és szerepeket vállalnak: a falu különböző rendű-rangú népének szerepeit. Ki-ki megkeresi helyét a faluban, házakban, a ház mögött, vagy a templomban. Az idegennek bemutatják a falut, közben sütik a kenyeret, köpülik a vajat, szőnek-fonnak, játszanak és énekelnek – persze a vidék dalkincsét.

Pedagógiai megközelítésben a lényeges feladat: a múzeumokat "élővé" tenni. Ez a törekvés szövetségesre talál a TKM közművelődési mozgalomban.

Játékkészítés

A TKM Kiskönyvtára plakátjai a gyerekek készítette játék alapanyagául is szolgálhatnak. A legegyszerűbb formában ez egy kvartett kártyajáték lehet. Két plakátból akár 100 kép is kivágható, amelyből 20 kvartett alakítható ki, és az sem kizárt, hogy akad olyan tanulócsoport is, akik az összes képet el tudják rendezni négyesével. Az 5-6 fős csoport, amely a képek kartonra ragasztásával hozza létre a kvartett-kártyát, maga döntheti el, milyen szempont szerint sorolja egymás mellé a "négyeseket", milyen tájak, műemlékek, múzeumok tartoznak egy együttesbe. Érdekes lehet, hogy azonos plakátokból különböző csoportok milyen négyeseket gyűjtenek egybe; milyen érvekkel/magyarázatokkal védik igazukat, győzik meg egymást arról, hogy az ebből vagy abból a szempontból választott kvartett az inkább összetartozó. Más játékok is

születhetnek: puzzle, dominó stb., hogy csak a legkézenfekvőbbeket említsük.

Tanulmányi kirándulás tervezésénél az olyan feladat magától adódik, hogy a csoport néhány tagja rajzolja meg Magyarország kontúrképét (kb. két plakátnak megfelelő nagyságban), és ezen helyezzék el a kivágott képeket (mégpedig úgy, hogy azokat előbb 4-6 felé darabolták). Az összerakós játék ("puzzle") használható úgy, hogy a kivágott, összerendezett képszeletekből egy ép plakát segítségével valamelyik, a térképre ragasztott részletet kell kiegészíteni.

Tanóra és Kiskönyvtár

Két példával szeretnénk szolgálni ahhoz, hogyan kapcsolhatók a Kiskönyvtár füzetei egy-egy tantárgy anyagához. Megjegyezzük, hogy a feldolgozás a 78-as tantervet követi. Mégis tanulságosnak tartjuk, hiszen egyfelől mintát szolgálhat bármilyen hasonló feldolgozáshoz, másfelől – ezt a tantárgyak hosszú története igazolja – a tananyagok szóban forgó elemei rendkívül tartósak, így NAT-hoz igazodó helyi tanterv kialakítása után sem igen vesztik alapvető érvényüket.

Rajz: 6. osztály

A *rajz* tanterv művészettörténeti tananyaga a 6. osztályban a középkor és a reneszánsz művészetéből ad ízelítőt. Követelményrendszere szerint elvárható, hogy a tanulók vállalják az eligazodást a román, gótikus, reneszánsz és barokk stílusjegyek között. Műemlékeink őrzik e korok emlékét. Pedagógiai cél, hogy a gyerekek környékük, lakóhelyük művészettörténeti emlékeiről számot tudjanak adni, otthonosan járnak falaik között. A legjobbaktól – szakkörösöktől, önképzőkörösöktől, öntevékeny mozgalmak tagjaitól az is elvárható, hogy *gyerek-idegenvezetőként fogadják,* kísérjék a látogatókat (kisérőszövegük összeállításában segítségükre lehet a Kiskönyvtár).

Egy másik alkalmazási terület a céltudatosan, tematikusan megszervezett kirándulás. Elképzelhető az is, hogy vállalkozó tanulócsoportok *készítenek útikönyvet* egy-egy "stílusirány nyomában" – a kötetek segítségével. Az elbírálásnál nemcsak a hitelesség szempont, hanem az útvonal racionalitása, akár gazdaságossága is.

A kötetek felhasználásának egyszerűbb módja, ha kiselőadásra készül fel belőle vállalkozó tanuló, vagy kellő információ alapján vetélkedő kérdéscsokrot állítanak össze belőle maguk a gyerekek. Ha két csoport ugyanazt a füzetet dolgozza fel, akkor máris játszható az osztály érdeklődő-szurkoló nyilvánossága előtt a *párbaj.* (Ezt úgy játsszák, hogy mindkét csoport 5 kérdéssel készül. Ha olyan kérdést talál fogalmazni, melyre az ellenfél nem tud válaszolni – holott a kötetben az információ nyilvánvalóan benne van, akkor ő nyeri a pontot, ha a válasz sikeres, akkor a válaszoló. Ha netán azonos kérdést találtak ki, másodszor feltenni nem lehet, elvész a pont. Az igazságosság érdekében hol az egyik csoport kérdez, hol a másik.)

A magyarországi középkori műemlékek többsége szerves fejlődésben épült mű, őrzi az évszázadok stílusrétegeit. (A kötetek s az illusztrációk erre jól felhívják a figyelmet.) Ebben az esetben a stílusmeghatározás – akár képről, akár eredetiben – valóban izgalmas játék, olyan, mint a rejtvény, ki talál több *román* elemet, ki *gótikusat* stb.

Összeállításunk először e komplexumokat sorolja fel: 5 (Pécs); 12 (Eger püspöki vár); 14 (Pannonhalma); 15 (Tihany, apátság); 45 (Győr, székesegyház); 59 (Kalocsa, székesegyház); 98 (Kosd, plébániatemplom); 114 (Zirc, apátsági templom); 155 (Csaroda, református templom); 195 (Jánoshida, plébániatemplom); 268 (Cserkút, Árpád-kori templom); 244 (Visegrád, ispánsági

központ); 120 (Veszprém, székesegyház); 235 (Veszprém, Gizella-kápolna); 158 (Budapest, Szent Anna templom); 152 (Kőszeg, evangélikus templom); 121 (Szombathely, Szent Márk templom); 125 (Székesfehérvár, székesegyház); 232 (Őriszentpéter, plébániatemplom); 128 (Bélapátfalva, apátsági templom); 201 (Somogyvár, Bencés apátság); 116 (Lébény, Szent Jakab templom); 300 (Veszprém, várnegyed); 129 (Szombathely, székesegyház); 60 (Sárospatak, plébániatemplom); 273 (Pécs, középkori templom); 118 (Felsőörs, prépostsági templom) 75 (Szombathely, Szent Erzsébet templom); 170 (Szécsény, műemlékek); 210 (Szentsimon, plébániatemplom); 272 (Nagyharsány, középkori templomroncs); 309-310 (Székesfehérvár, királyi bazilika); 25 (Nyírbátor, református templom); 311 (Körmend, Szent Erzsébet templom); 325 (Kőröshegy, műemlékek); 7 (Séta a budai várban); 49 (Esztergom, főszékesegyházi kincstár); 127 (Kőszeg, Szent Jakab templom); 2 (Kisgyőr, királyi vár); 4 (Sárvár, Nádasy Kastély); 8 (Sárospatak, Rákóczi-vár); 16 (Esztergom, királyi vár); 23 (Sopron, Fabricius-ház); 30 (Eger, a vár hadi története); 330 (Pécsvárad, műemlékek); 53 (Kisvárda, vár); 73 (Tata, vár) 96 (Siklós, vár); 64 (Vaja, Vay Ádám Múzeum); 52 (Esztergom, Keresztény Múzeum); 249 (Kőszeg, polgárházak, paloták); 334 (Őriszentpéter, középkori égetőkemence); 169 (Esztergom, a vár története); 202 (Visegrád, alsóvár); 208 (Kőszeg, Jurisich-vár); 209 (Kőszeg, középkori védművek); 250 (Visegrád, Fellegvár); 229 (Dömös, műemlékek); 246 (Budavári középkori királyi palota); 188 (Nagybörzsöny, műemlékek); 218 (Vác, műemlékek).

Az alábbiakban bemutatjuk azokat a köteteket, melyek egyértelműen egy korszak, stílusjegy nyomait őrzik, tiszta formában használhatók demonstráció céljaira:

román

6 (Ják); 68 (Kaposszentjakab, Bencés apátság romjai); 118 (Felsőörs, prépostsági templom); 296 (Kiszombor, Körtemplom); 321 (Tarnaszentmária, római katolikus templom); 293 (Velemér, római katolikus templom); 172 (Vésztő, Mágocsi domb)

gótikus

9 (Budavár, Nagyboldogasszony-templom); 68 (Kaposszentjakab, bencés apátság romjai); 100 (Sopron, Ó-zsinagóga); 11 (Visegrádi palota); 219 (Pásztó, Oskolamester-ház); 19-20 (Magyar Nemzeti Galéria I-II.); 156 (Gyöngyöspata, plébániatemplom); 184 (Zsámbék, templomrom); 225 (Keszthely, főtéri plébániatemplom); 293 (Velemér, római katolikus templom)

reneszánsz

25 (Nyírbátor, református templom); 3 (Esztergom, főszékesegyház); 138 (Simontornya, vár); 8 (Sárospatak, Rákóczi-vár); 10 (Nagyvázsony, Kinizsi-vár); 11 (Visegrád, királyi palota); 163 (Magyaregregy, Mátévár); 54 (Magyar Nemzeti Galéria, későreneszánsz és korabarokk művészet)

barokk

74 (Sümeg, plébániatemplom); 88 (Vörösberény, plébániatemplom); 34 (Máriabesnyő, hegytemplom); 103 (Máriapócs, kegytemplom); 182 (Pápa, római katolikus nagytemplom); 211 (Debrecen, Szent Anna templom); 215 (Eger, Szent Bernát templom); 216 (Eger, minorita templom); 230 (Budapest, Egyetemi templom); 234 (Budapest, Belvárosi Ferences templom); 241 (Kecskemét, piarista templom); 312 (Eger, Nagyboldogasszony-templom); 323 (Garabócz, görögkeleti szerb templom); 17 (Fertőd, Esterházy-kastély); 109 (Fertőd, kastélypark); 84 (Cégvilág Magyarországon); 87 (Magyar Nemzeti Galéria barokk egyházi festészete); 221 (Sopron, katolikus egyházművészeti gyűjtemény)

A mintaképpen feldolgozott 6. osztályos tanterv a népművészetből a népi építészetet, a pásztorművészetet, a fafaragást, a parasztbútort tekinti kiemelt figyelem, tanulmányozás tárgyának. Nem ismételjük módszertani ajánlatunkat, az mutatis mutandis alkalmazható. Bemutatjuk viszont a témakör szempontjából kiemelt köteteket.

83 (Ópusztaszer, nemzeti emlékpark); 253 (Műemléktúra Göcsejben); 159 (Tarpa műemlékei); 188 (Nagybörzsöny, műemlékek); 1, 119,247, 254 (Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre); 21 (Hortobágy, Körszín); 22 (Szombathely, Vasi Múzeumfalu); 26 (Nyíregyháza, Sóstói Múzeumfalu); 27 (Hortobágy, Meggyescsárda); 28 (Hollókő, tájvédelmi körzet); 31 (Szenna, szabadtéri néprajzi gyűjtemény); 40 (Szalafő, Pityereszer, népi műemlékegyüttes); 69 (Mezőkövesd, Kis Jankó Bori Emlékház); 70 (Decs, Sárközi tájház); 81 (Recsk, tájház); 85 (Ócsa, tájvédelmi körzet); 97 (Mecseknádasd, német tájház); 101 (Komlóska, tájház); 135 (Tótkomlós, szlovák tájház); 136 (Őrség, tájvédelmi körzet); 143 (Fertőszéplak, falumúzeum); 118 (Parád, palócház); 151 (Zamárdi, Szántópuszta); 154 (Hódmezővásárhely, Kopácsi falumúzeum); 162 (Füzér, tájház); 181 (Tés-Szélmalmok) 315 (Ópusztaszer, szabadtéri néprajzi gyűjtemény); 231 (Gyönk, német tájház); 260 (Tohagy, népi műemlékek); 261 (Tájházak Heves megyében); 269 (Zengővárkony, tájház); 141 (Vörs, tájház); 314 (Turistvándi, vízimalom); 306 (Nagybörzsöny, vízimalom); 308 (Békéscsaba, Gabonamúzeum); 271 (Nagydobsza, Talpasház); 298 (Buzsák, tájház).

A pásztorművészethez nyújt információt: 21 (Hortobágy, Körszín); 27 (Hortobágy, Meggyes-

csárda); 46 (Hortobágy, Nemzeti Park bemutatóhelyei); 92 (Bugac, ősborókás); 137 (Kunszentmiklós, kiskunsági szikes puszta).

Magyar irodalom: 7.osztály

A magyar irodalom 7. osztályos tanterve, ha nem is irodalomtörténet tanítását tűzi ki célul, olvasmányaival jelentős és gazdag történeti korokat ível át Kölcseytől Adyig. Az irodalmi olvasókönyv jeles szerzői közül Kölcsey, Vörösmarty, Jókai és Ady hazai emlékhelyeit – reméljük, csak egyelőre – még nem örökíti meg TKM-kiskönyvtári kötet, bár TKM-bélyegzőhely több is található (pl. Kölcsey: Szatmárcseke, Álmosd; Vörösmarty: Kápolnásnyék; Jókai: Komárom; Ady: Budapest, Petőfi Múzeum stb.). Arany János emléke "kiszól" a 38.sz. kötetből (Nagykőrös), Mikszáthé a 156.sz. (*horpácsi*) kötetből, sőt a 170-es (*Szécsény, műemlékek*) kötetből is. Bizonyára jó kiegészítő anyag a híres évszázad hirhedett zenészéről szóló, a 313. számú *Liszt Ferenc* budapesti emlékeit tárgyaló kötet.

A Petőfi-biográfiához már igazán gazdag az ajánlat. Akkor is, ha kötet még nem készült – bár bélyegzőhely működik ott – olyan fontos Petőfi-emlékhelyekről, mint Kiskőrös, Dunavecse, Kiskunfélegyháza, Borjád stb. A költő tanulóéveire emlékeztet a 236 (Deák-téri evangélikus templom) és 318. számú (Deák-téri iskola), illetve a 259. (Aszód, Műemlékek) kötet. Ehhez bizton hozzászámíthatjuk a Sopron, Pápa műemlékeiről szóló köteteket, nemkülönben a forradalom és szabadságharc korát idéző köteteket is (273 Pákozd); 55 (Nemzeti Múzeum). Tulajdonképpen átlép az életrajz-követést segítő feldolgozások körein, és a *szülőföld-költészet* megértését, megízlelését könnyíti háttérinformációval, illusztrációval a megannyi kiskunsági és alföldi kötet (381. Kiskunmajsa – műemlékek), 137. Kiskunság – szikes puszta – Kunszentmiklós, 92. Bugac, ősborókás, 27. Hortobágy, Meggyes-csárda, 46. Hortobágy, Nemzeti Park bemutatóhelyei stb.).

Izgalmas, játéknak sem utolsó, ha a költő 1845-ben és 1847-ben tett kalandozásait (melyet az *Úti jegyzetek,* illetve *Úti levelek* című prózájában követhetően örökít meg a vállalkozó kedvű tanulócsoport. Itt is meg kell jegyeznünk, hogy a Kiskönyvtár sorozata még korántsem teljes, több fontos állomás megismeréséhez más forrást kell keresni. És hát azt is figyelembe kell venni, hogy az utazások – mint a Petőfi életrajz – több fontos állomása mai államhatárainkon kívül esik. A Petőfi-útirajzot illusztrálják Gödöllő (220), Aszód (259), Miskolc (90), Aggtelek (76), Salgó (114), illetve Diósgyőr (2), Sárospatak (8), Széphalom (113) s a Zempléni túra (36) kötetei.

A három ajánlott Jókai-regény közül leginkább az *És mégis mozog a föld* helyszínei illusztrálhatók: a *debreceni kollégiumot,* a cselekmény indulásának helyszínét önálló kötet örökíti meg (108). A tananyagnak – mintegy bevezetésképpen – *Magyar táj, magyar ecsettel* című fejezete is van (bár a legutóbbi tantervkorrekció ennek jelentőségét éppen az irodalomtörténet, kultúrhistória javára, jelentősen csökkentette). A fejezetben ember és táj kapcsolatáról szóló versek olvashatók. A *tájhoz* fűződő költői (esztétikai) viszony és a leíró szaktudomány különbségeihez jól használható anyag a Kiskönyvtár sok táj-kötete, akkor is, ha a Petőfi-megörökítette (s tanulmányunkban már bemutatott) tájakon kívül pl. Juhász Gyula vagy Szabó Lőrinc kedves vidékeiről nem szól kötet. Ez esetben más források felkutatását javasoljuk.

Folytathatnánk tananyag és a TKM jeles helyei összefüggéseinek feltárását. Ezt két ok miatt nem tesszük. Részint mert hitünk szerint a *tantervek* fejlődése szükségképpen az alternatív tananyagok, helyi tantervek irányába tart – nincs okunk tehát az "örökkévalóság" számára kitüntetni a jelenleg érvényeseket. Másfelől úgy véljük: egy ilyen összefüggéskeresés érdekes, izgalmas önképzés a pedagógusnak is (az éves tervezés, a szükségszerű robotnak tartott tanmenetkészítés idején), de nem ördögtől

való az az ötlet sem, ha saját tananyagunkhoz – projekt munkában – maguk a gyerekek (TKM-klub, könyvtáros-csoport) válogatják ki a köteteket, rendelik meg, s helyezik el osztályuk kézikönyvtárában, hogy aztán önállóan használják *kiselőadások* (önképzőköri felolvasások), *vetélkedő-forgatókönyvek* összeállításához. Ezért a két összeállítást, szemlézést bátorításul, mintául adtuk közre.

V I D E O

A Televideo kiadó újdonságai

- Belső világunk (japán sorozat)
- Magyarország ragadozó madarai
- Azok a csodálatos állatok
- Eötvös: A falu jegyzője
- Gogol: A revizor
- 48-as emlékhelyek (Katona T. – Ráday M.)
- Pszichológia a gyarkoatban
- Vár állott...
- Évmilliók emlékei
- Mozart: Requiem
- Mikrokozmosz (Bartók Béláról)

Megjelenik:

- Sára Sándor Krónika című dokumentumfilm-sorozata a 2. Magyar Hadsereg 50 év előtti szomorú sorsáról
- 11 kortárs magyar író egy-egy filmje
- Válogatás alsótagozatosoknak

Művelődési intézményeknek kedvezményes áron postán megrendelhető! Ha még nem kaptak, kérjenek részletes ismertetőt!

TELEVIDEO KIADÓ
1096 Budapest
Lenhossék u. 35.
Tel: 114-0404/35
Telex: 22 4732
Fax: 113-5845